

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ระลอกที่ 3

Factors associated with Quality of Life among the Fourth Year Nursing Students at
Boromarajonani Sawanpracharak Nakhonsawan under the Third Wave of Covid- 19
Pandemic Situation

วาริณี ร่มวาปี¹, วาสนา ประมวลสิงห์¹, วิรัช ทับทิมชื่น¹, วิไลลักษณ์ สุพรรณอาสน¹วิศัลย์ศยา ชำนาญเวช¹, ศศิณา ภู่วัสดี¹, ศิริวรรณ เรืองฤทธิ์¹, ศิริวรรณ แก้วมา¹, บุญแทน กิ่งสายหยุด^{1*} **Warinee Romwapee¹, Watsana Pramualsing¹, Wirach Tubtimchuen¹, Wilailak Suphanars¹,Wisunsaya Chamnanwet¹, Sasina Phusawat¹, Siriwan Ruangrit¹, Siriwan Kaewma¹Boonthan Kingsaiyod^{1* **}วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์^{1*}Boromarajonani Sawanpracharak Nakhonsawan^{1*}

(Received: 2 มิถุนายน 2565; Revised: 21 กันยายน 2565; Accepted: 13 ตุลาคม 2565 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการเรียนกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกที่ 3 จำนวน 142 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ส่วน คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการเรียน และแบบสอบถามคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF Thai Version) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการเรียน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการเรียน กับคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่า

คุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับปานกลาง ($M=2.19$, $SD=0.44$) เพศมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย โทรศัพท์มือถือและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายและคุณภาพชีวิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

คำสำคัญ: เชื้อโควิด-19, การเรียนออนไลน์, คุณภาพชีวิตของนักศึกษา

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: boonthan@bcnsprnw.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 081-2833991)

**อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย

Abstract

This research aimed to study the relationships between personal factors, educational factors and quality of life of nursing students at Boromarajonani College of Nursing Sawan Pracharak, Nakhon Sawan, under the 3rd wave of Covid-19 outbreak situation. This cross-sectional survey research included 142 samples who were the 4th year nursing students at Boromarajonani College of Nursing Sawan Pracharak, Nakhon Sawan. Taro Yamane's formula was used for sample size calculation. Data collection was conducted online. The online questionnaires consist of 3 parts, namely, personal factors, learning factors and quality of life using the Brief World Health Organization on quality of life Thai version (WHOQOL-BREF, Thai-version) 26-item questionnaire. Descriptive statistics was used to analyze personal factors and learning factors. Personal factors, learning factors and quality of life were analyzed by correlation statistics.

The results showed that the overall quality of life of nursing students studying in the fourth year of Boromarajonani College of Nursing, Sawanpracharak Nakhon Sawan is at moderate level ($M=2.19$, $SD=0.44$). Gender factor was related to quality of life in physical health, and mobile phone and internet access were statistically significant correlation with physical quality of life and overall quality of life at the 0.05 level. Other factors were not related to the quality of life among samples.

This study results could be used as basic information for improving nursing student's quality of life.

Keywords: Covid-19, Online Learning, Student's Quality of Life

บทนำ

สถานการณ์การระบาดของเชื้อโควิด-19 (Covid-19) ได้เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 และลุกลามไปทั่วโลก เมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ.2563 มีการระบาดใหญ่ ซึ่งเป็นการติดเชื้อทั่วโลกอย่างรวดเร็วตามประกาศขององค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2563 (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในทั่วโลก ส่งผลต่อสภาพจิตใจและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจ ของประชากร นอกจากนี้พบว่า มีจำนวนนักเรียน 1.38 พันล้านคน ได้รับผลกระทบจากการปิดสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องอย่างกว้างขวาง และเกิดการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษาที่ต้องดำเนินงานต่อมิให้หยุดชะงัก เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนนักศึกษา (Karakose, 2021)

สำหรับการระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยมีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ถึง 3 ระลอกด้วยกัน โดยการระบาดระลอกแรกพบอัตราการติดเชื้อในประเทศไทย จำนวน 2,369 คน มีผู้เสียชีวิต 30 คน ส่วนการระบาดระลอกที่ 2 ในประเทศไทยนั้นพบว่ามีผู้ติดเชื้อรายใหม่ที่ไม่มีการในกลุ่มแรงงานชาวเมียนมาเป็นจำนวนมาก ซึ่งการระบาดระลอกที่ 2 นี้ มีความแตกต่างจากระลอกแรกหลายด้าน เช่น มีผู้ติดเชื้อจำนวนมากกว่า มีการกระจายไปหลายจังหวัด และในส่วนของการระบาดระลอกที่ 3 ซึ่งเป็นการระบาดครั้งล่าสุด โดยเริ่มต้นตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2564

จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมทั้งสิ้น 917,250 คน ข้อมูลสถิติเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2564 (กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข, 2564) ซึ่งในประเทศไทยได้ประกาศภาวะฉุกเฉินของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนอยู่บ้าน (Stay at Home) ปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from Home: WFH) รักษาระยะห่างทางกายภาพ (physical distancing) รักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) สวมหน้ากากอนามัย และล้างมือบ่อย ๆ (ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) และได้มีการกำหนดให้จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์แทนการเข้าเรียนในชั้นเรียน แต่ยังคงเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีคุณภาพที่สอดคล้องตามหลักสูตรกำหนด โดยให้มีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มรายวิชาสลับเวลาเรียนรู้ แบบออนไลน์ (Online) และออนไซต์ (Onsite) เพื่อลดภาระการจัดห้องเรียนในสถานศึกษาเนื่องจากสถานศึกษาหลายแห่งมีพื้นที่จำกัดแต่มีจำนวนนักเรียนมากไม่สามารถขยายออกไปได้ และให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอิสระ ในการบริหารจัดการศึกษาเอง แต่ต้องเป็นไปตามมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) (สมศรีสมร ภักดีเทวา, 2021)

จังหวัดนครสวรรค์ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและควบคุมเชื้อโควิด-19 ตามแนวปฏิบัติการบังคับใช้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสวรรค์ นครสวรรค์ ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบปกติได้ เนื่องจากการลดความแออัด การเว้นระยะห่าง และยังมีนักศึกษาบางส่วนที่ยังเดินทางเข้ามาในวิทยาลัยไม่ได้ (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสวรรค์ นครสวรรค์, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสวรรค์ นครสวรรค์ ในด้านความเป็นอยู่ที่ดีของนักศึกษา ความรู้สึกเป็นปกติสุขในการดำรงชีวิต ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตในอนาคต การรับรู้ของบุคคลภายใต้บริบททางวัฒนธรรมและคุณค่าที่คนผู้นั้นอาศัยอยู่ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายความคาดหวังมาตรฐาน และสิ่งที่เกี่ยวข้องของบุคคลผู้นั้นเป็นมนต์ศัลยกรรมมิติที่ประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสภาวะจิตใจ ระดับความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพา ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านความเชื่อส่วนบุคคลและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2012) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า การรับรู้ของแต่ละบุคคลต่อสถานะในชีวิตของตน ภายใต้บริบทของวัฒนธรรมและความหมายของระบบ ในสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่และสัมพันธ์กับเป้าหมาย ความคาดหวัง มาตรฐานของสังคม และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องคุณภาพชีวิตของวิญญา แซ่ลื้อ (2560) ศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคปกติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงผลการวิจัย พบว่านักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.39$, $SD=0.34$) โดยปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตมากที่สุดคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านวิชาการ และด้านสิ่งแวดล้อมตามลำดับ อนันต์ตรี สมิทธิ์ธราเศรษฐ์ (2018) ศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ผลการศึกษาพบว่าคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลมีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมปานกลาง และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแต่ละชั้นปีพบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายน้อยที่สุด ($M=22.67$, $SD=4.79$) เนื่องจากมีสภาพการเรียนการสอนภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับการเรียนภาคปฏิบัติจึงส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเครียด ความเหนื่อยล้าและเกิดปัญหา

ทางสุขภาพกายได้รวมถึงปัจจัยด้านการเรียน และสิ่งแวดล้อมที่ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

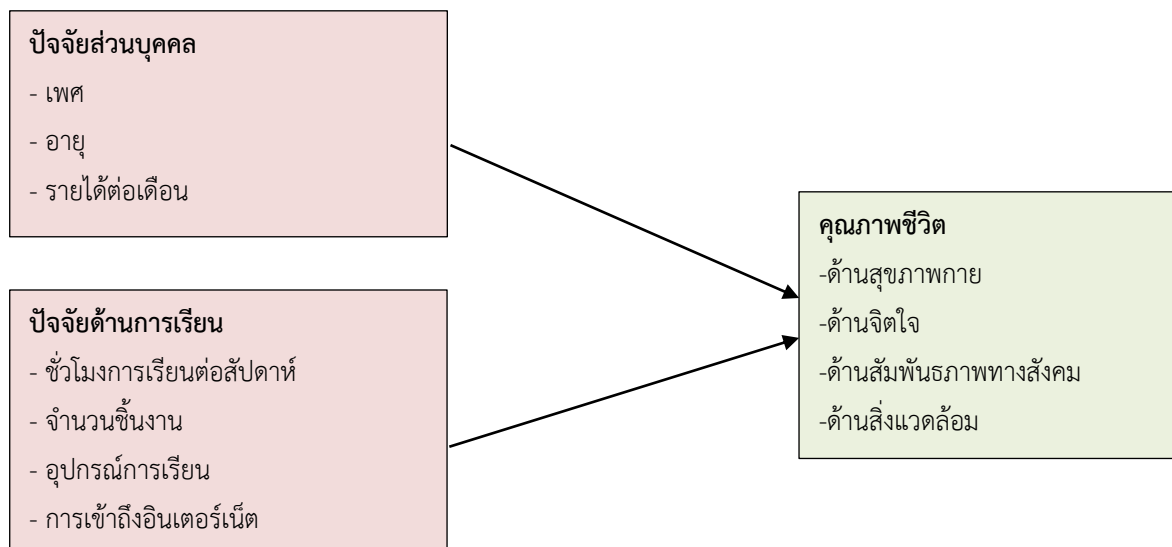
แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ภายใต้บริบทของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระลอก 3 ในกลุ่มนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการเรียนการสอนที่ต้องดำเนินต่อไป ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกที่ 3 ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีและจะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาที่นำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของของเชื้อโควิด-19 ระลอกที่ 3

สมมติฐานวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการเรียนมีสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของเชื้อโควิด-19 ระลอกที่ 3

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะศึกษาในครั้งนี้ คือ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 179 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 142 คน เป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ชั้นปีที่ 4 ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane) การคำนวณการขาดหายของกลุ่มประชากร โดยการคำนวณกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม 10% ขนาดของกลุ่มประชากร คือ $179 \times \frac{10}{100}$ เท่ากับ 18 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ใช้เป็นรูปแบบการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการนำรายชื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มาเรียงรวมกันแล้วใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาช่วยในการสุ่มรายชื่อกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน 179 คน เลือกมาจำนวน 124 คน และมีการคำนวณการขาดหายของกลุ่มประชากร โดยการคำนวณกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม 10% ขนาดของกลุ่มประชากรได้เท่ากับ 18 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 142 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion Criteria) ของกลุ่มตัวอย่าง

1. เป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนแบบเต็มเวลาใน ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564
2. เป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ที่ได้รับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนในห้องเรียน เป็นการเรียนผ่านระบบออนไลน์ของวิทยาลัย

เกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria) ของกลุ่มตัวอย่าง

1. ไม่สามารถตอบแบบสอบถามออนไลน์ในช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ปฏิเสธและขอถอนตัวออกจากโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรม
2. เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF Thai version) 26 ข้อ (กรมสุขภาพจิต, 2545) โดยคำตอบมี 5 ตัวเลือก คือ

ไม่เลย	หมายถึง ท่านไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นเลยรู้สึกไม่พอใจมากหรือรู้สึกแย่มาก
เล็กน้อย	หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นนาน ๆ ครั้งรู้สึกเช่นนั้นเล็กน้อยรู้สึกไม่พอใจหรือรู้สึกแย่น้อย
ปานกลาง	หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นปานกลางรู้สึกพอใจระดับกลาง ๆ หรือรู้สึกแย่น้อยระดับกลาง
มาก	หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นบ่อย ๆ รู้สึกพอใจหรือรู้สึกดี
มากที่สุด	หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นเสมอ รู้สึกเช่นนั้นมากที่สุด หรือรู้สึกดีว่าสมบูรณ์รู้สึกพอใจมาก รู้สึกดีมาก

การให้คะแนนแบบวัดคุณภาพชีวิต WHOQOL -26 ข้อคำถามที่มีความหมายทางบวก 23 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ 3 ข้อ คือ ข้อ 2, 9, 11 แต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับให้ผู้ตอบเลือก

กลุ่มที่ 1 ข้อความทางลบ 3 ข้อ

กลุ่มที่ 2 ข้อความทางบวก 23 ข้อ

กลุ่มที่ 1 แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้

ไม่เลยให้ 5 คะแนน

เล็กน้อยให้ 4 คะแนน

ปานกลางให้ 3 คะแนน

มากให้ 2 คะแนน

มากที่สุดให้ 1 คะแนน

กลุ่มที่ 2 แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้

ไม่เลยให้ 1 คะแนน

เล็กน้อยให้ 2 คะแนน

ปานกลางให้ 3 คะแนน

มากให้ 4 คะแนน

มากที่สุดให้ 5 คะแนน

การแปลง: คะแนนคุณภาพชีวิตมีคะแนน ตั้งแต่ 26-130 คะแนน โดยเมื่อผู้ตอบรวมคะแนนทุกข้อได้ คะแนนเท่าไร สามารถเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนดดังนี้

คะแนน 26-60 คะแนน แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี

คะแนน 61-95 คะแนน แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตกลาง ๆ

คะแนน 96-130 คะแนน แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

โดยแบ่งระดับคะแนนคุณภาพชีวิต แยกออกเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้

องค์ประกอบ	การมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี	คุณภาพชีวิตกลางๆ	คุณภาพชีวิตที่ดี
1. ด้านสุขภาพกาย	7-16	27-26	27-35
2. ด้านจิตใจ	6-14	15-22	23-30
3. ด้านสัมพันธ์ทางสังคม	3-7	8-11	12-15
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	8-18	19-29	30-40
คุณภาพชีวิตโดยรวม	26-60	61-95	96-130

องค์ประกอบด้านสุขภาพกาย ได้แก่ ข้อ 2,3,4,10,11,12,24

องค์ประกอบด้านจิตใจ ได้แก่ ข้อ 5,6,7,8,9,23

องค์ประกอบด้านสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ ข้อ 13,14,25

องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ข้อ 15,16,17,18,19,20,21,22

ส่วนข้อ 1 ข้อ 26 เป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในหมวดคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวมจะไม่รวมอยู่ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ปัจจัยด้านการเรียน ได้แก่ จำนวนชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ จำนวนชั้นงาน อุปกรณ์การเรียน และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต คุณภาพชีวิต นำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามปัจจัยในแต่ละด้าน โดยการใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ และรายได้ต่อเดือน เป็นข้อมูลระดับช่วงมาตรา (Interval Scale) กับคุณภาพชีวิต

3. ใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank-order correlation coefficient) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเรียน ได้แก่ ชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์ และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

4. ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อีต้า (Eta coefficient) ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และปัจจัยด้านการเรียน ได้แก่ จำนวนชิ้นงานและอุปกรณ์การเรียน

จริยธรรมวิจัย

การรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์เพื่อพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง เลขที่ SPRNW- REC 025/2021

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ความถี่และร้อยละของตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n=142 คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	7.00
หญิง	132	93.00
อายุ		
18-20 ปี	2	1.40
21-23 ปี	133	93.70
24-26 ปี	2	1.40
อายุมากกว่า 26 ปี	5	3.50
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 3,000 บาท	17	12.00
3,000-5,000 บาท/เดือน	96	67.60
มากกว่า 5,000 บาท/ เดือน	29	20.40

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 132 คน (93%) เพศชาย จำนวน 10 คน (7%) กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 21-23 ปีมากที่สุด จำนวน 133 คน (93.7%) รองลงมาอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 26 ปีจำนวน 5 คน (3.5%) อายุระหว่าง 18-20 ปี (1.4%) อายุระหว่าง 24-26 ปี (1.4%) ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 3,001-5,000 บาท จำนวน 96 คน (67.6%) รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000 บาท จำนวน 17 คน (12.0%) รายได้ต่อเดือนมากกว่า 5,000 บาทจำนวน 29 คน (20.4%) ตามลำดับ

ตาราง 2 ความถี่และร้อยละของตัวแปรปัจจัยด้านการเรียนที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	ปัจจัยด้านการเรียน	จำนวน (n=142 คน)	ร้อยละ
ชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์			
	น้อยกว่า 29 ชั่วโมง/สัปดาห์	81	57.00
	29 ชั่วโมง/สัปดาห์	43	30.30
	มากกว่า 29 ชั่วโมง/สัปดาห์	18	12.70
ชิ้นงานต่อสัปดาห์			
	เหมาะสม	18	12.70
	ไม่เหมาะสม	124	87.30
อุปกรณ์การเรียน			
คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	มี	31	21.80
	ไม่มี	111	78.20
แล็ปท็อป	มี	98	69.00
	ไม่มี	44	31.00
หูฟัง	มี	124	87.30
	ไม่มี	18	12.70
แท็บเล็ต	มี	65	45.80
	ไม่มี	77	54.20
โทรศัพท์มือถือ	มี	141	99.30
	ไม่มี	1	0.70
การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต			
	สามารถเข้าถึงได้ดี	48	33.80
	เข้าถึงได้ดีแต่ไม่เสถียร	93	65.50
	ไม่สามารถเข้าถึงได้	1	0.70

จากผลการศึกษา พบว่า มีชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์น้อยกว่า 29 ชั่วโมง จำนวน 81 คน (57.0%) มีชั่วโมงการเรียน 29 ชั่วโมง จำนวน 43 คน (30.3%) มีชั่วโมงการเรียนมากกว่า 29 ชั่วโมง จำนวน 18 คน (12.7%) ตามลำดับ มีจำนวนชิ้นงานต่อสัปดาห์ไม่เหมาะสมจำนวน 124 คน (87.3%) มีจำนวนชิ้นงานต่อสัปดาห์เหมาะสมจำนวน 18 คน (12.7%) ไม่มีอุปกรณ์การเรียนคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะจำนวน 111 คน (78.2%) มีอุปกรณ์การเรียนคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะจำนวน 31 คน (21.8%) มีแล็ปท็อปจำนวน 98 คน (69.0%) ไม่มีแล็ปท็อปจำนวน 44 คน (31.0%) ตามลำดับ มีหูฟังจำนวน 124 คน (87.3%) ไม่มีหูฟังจำนวน 18 คน (12.7%) ไม่มีแท็บเล็ตจำนวน 77 คน (54.2%) มีแท็บเล็ตจำนวน 65 คน (45.8%) มีโทรศัพท์มือถือจำนวน 141 คน (99.3%) ไม่มีโทรศัพท์มือถือจำนวน 1 คน (0.7%) และสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ดีแต่ไม่เสถียรจำนวน 93 คน (65.5%) สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ดีจำนวน 48 คน (33.8%) ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้จำนวน 1 คน (0.7%) ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์ ขึ้นงานต่อสัปดาห์ อุปกรณ์การเรียน การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์

ตัวแปร	คุณภาพชีวิต(P-value)				
	ด้านสุขภาพกาย	ด้านจิตใจ	ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	ด้านสิ่งแวดล้อม	โดยรวม
เพศ	0.018*	0.082	0.077	0.471	0.236
อายุ	0.931	0.776	0.796	0.278	0.770
รายได้ต่อเดือน	0.362	0.561	0.157	0.532	0.375
ชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์	0.085	0.223	0.340	0.058	0.062
ขึ้นงานต่อสัปดาห์	0.263	0.552	0.783	0.272	0.293
อุปกรณ์การเรียน					
คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	0.606	0.119	0.408	0.693	0.164
แล็ปท็อป	0.089	0.560	0.707	0.834	0.318
หูฟัง	0.289	0.101	0.794	0.359	0.939
แท็บเล็ต	0.862	0.439	0.248	0.354	0.524
โทรศัพท์มือถือ	0.000*	0.961	0.002	0.037	0.000*
การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	0.020*	0.999	0.247	0.144	0.049*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบปัจจัยส่วนบุคคล เพศ ด้วยสถิติสหสัมพันธ์อันดับ อายุ รายได้ต่อเดือนด้วยสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สันและการทดสอบปัจจัยด้านการเรียน ขึ้นงานต่อสัปดาห์และอุปกรณ์การเรียนด้วยสถิติสหสัมพันธ์อันดับ ชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตด้วยสถิติสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมนต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยด้านเพศมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ปัจจัยด้านโทรศัพท์มือถือ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและคุณภาพชีวิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ อายุ รายได้ต่อเดือน ชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์ ขึ้นงานต่อสัปดาห์ อุปกรณ์การเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ แล็ปท็อป หูฟัง แท็บเล็ต ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ระลอกที่ 3 พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M=2.19$, $SD=0.44$) สอดคล้องกับ สัจจวรรณ พวงศรีเคน และคณะ (2563) ศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ การศึกษาของ กมลรัตน์ ทองสว่าง (2560) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และสอดคล้องกับ วิญญา แซ่ลือ (2560) ศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี ภาควิชา คณศึกษาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.39$,

$SD=0.34$) ไม่สอดคล้องกับ พิชฌามย์วีร์ สิ้นสวัสดิ์ และเบญจวรรณ พิพทาร์ต (2557) ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดี ($M= 3.79, SD=.34$)

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ระลอกที่ 3 พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านเพศมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐา อ่อนศิริ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมพบว่าคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์กับเพศ คณะ และ ลักษณะที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05\

2.2 ปัจจัยด้านอายุ รายได้ต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิราพร จันทศิลป์, มฤชฎี แก้วจินดา และวรางคณา โสมะนันท์ (2021) ศึกษาภาวะเสพติดอินเทอร์เน็ตในนักศึกษาระดับปริญญาตรี: คุณภาพชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ตัวแปรคุณภาพชีวิตไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินที่ได้รับสำหรับใช้จ่ายต่อเดือน ($r=-.004, p=.941$) และสอดคล้องกับการศึกษาของ เพาพะงา จิตต์สวาสดี (2553) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย เนื่องจากนิสิตบางคนที่มีอายุ มาก มีวุฒิภาวะทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และการเข้าสังคม จึงมีการใช้ชีวิตใน มหาวิทยาลัยได้เหมาะสมมาก แต่นิสิตบางคนที่มีอายุน้อยกว่าจำนวนไม่น้อยมีวุฒิภาวะน้อย ทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และการเข้าสังคม รวมถึงการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยไม่เหมาะสม

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเรียนกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ระลอกที่ 3 พบว่า

3.1 ปัจจัยด้านชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ มอริทซ์และคณะ (Moritz, et.al, 2016) ศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐในบราซิล พบว่า การอุทิศเวลาแต่ละวันสำหรับกิจกรรมทางวิชาการไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในทุกด้าน

3.2 ปัจจัยด้านจำนวนชิ้นงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ทั้งนี้ยังไม่มีการศึกษาในบริบทของการได้รับมอบหมายงานและภาระงานของนักศึกษาภาคทฤษฎีในการเรียนออนไลน์

3.3 ปัจจัยด้านอุปกรณ์การเรียน พบว่า โทรศัพท์มือถือ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย และคุณภาพชีวิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ ธรรมรัตน์ แซ่ตัน และคณะ (2564) ศึกษาความพร้อมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ต่อการเรียนออนไลน์ พบว่า การมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์และเครือข่ายเทคโนโลยี ช่วยให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี เนื่องจากปัจจุบันมีการจัดการเรียนแบบออนไลน์ (Online) และออนไซต์ (Onsite) ปัจจัยด้านความพร้อมของอุปกรณ์การเรียนจึงมีความสำคัญด้านการเรียน เช่น โทรศัพท์มือถือ

3.4 ปัจจัยด้านการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายและคุณภาพชีวิตโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ บารายัน และคณะ (Barayan, et.al, 2021) ศึกษาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยหญิงในเขตดัมหม์กับการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่าอินเทอร์เน็ต ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมและเป็นสาเหตุที่ส่งผลเสียทางร่างกายและจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และผู้ดูแลนักศึกษาเพื่อนำไปปรับปรุงแนวทางการจัดสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และการจัดบริการให้คำปรึกษากับนักศึกษาให้ตรงต่อความต้องการ เพื่อเพิ่มระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละด้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่มีการเรียนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

References

- กนิษฐา อ่อนศิริ. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. *วารสารจันทรเกษมสาร*, 17(33), 71-76.
- กมลรัตน์ ทองสว่าง. (2560). คุณภาพชีวิตของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารสารคาม*, 8(2), 1-14.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>
- กรมสุขภาพจิต. (2545). *เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL- BREF - THAI)*. ในโครงการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการสำรวจสุขภาพจิตในพื้นที่ ปี พ.ศ. 2545 (1-8). กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- ธรรมรัตน์ แซ่ตัน, โกโคย เฮาบุญ, โสภณ จันทรทิพย์, ธงชัย สุธีรศักดิ์ และวัชรวิดี ลิ้มสกุล. (2564). ความพร้อมต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาภายใต้สถานการณ์การระบาดไวรัส COVID-19: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต. *Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development (JMARD)*, 3(1), 23-37.
- พิชญาวีร์ สีนสวัสดิ์ และเบญจวรรณ พิพทาร์ต. (2557). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 7(1), 97-108.
- เพาพะงา จิตต์สวัสดิ์. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. (หลักสูตร 5 ปี) คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา*.

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์. (2564). ประกาศมาตรการป้องกันโควิด-19.

กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สืบค้น

เมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก http://bcnsprnw.aos.in.th/th/news_page/2564-07-10-covid19

วิธัญญา แซ่ลื้อ. (2560). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคปกติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 5, ราชภัฏจอมบึง.

วิราพร จันทศิลป์, มฤชฎ แก้วจินดา และวรางคณา โสมะนันท์. (2021). การศึกษาภาวะเสพติดอินเทอร์เน็ตใน นักศึกษาระดับปริญญาตรี:คุณภาพชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. *วารสารรัชต์ภาค*, 15(38), 108-122.

สมัครสมร รักดีเทวา. (2021). การเรียนรู้ยุคใหม่กับการเรียนการสอนออนไลน์ในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารสุขโขทัย ธรรมาธิราช*, 34(1), 1-18.

สัจจวรรณ พวงศรีเคน, กุมาลีพร ตรีสอน, ปัทมา คัชรินทร์, ดาริณี สุวภาพ, จำรัสลักษณ์ เจริญแสน, และอดิญา โพธิ์ศรี. (2563). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 14(3), 208-219.

อนันต์ตรี สมิตี นราเศรษฐ์. (2018). การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษา พยาบาล มหาวิทยาลัยอีสเทิร์น เอเชีย. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 24(4), 562-576.

Barayan, S. S., Al Dabal, B. K., Abdelwahab, M. M., Shafey, M. M., & Al Omar, R. S. (2018). Health-Related Quality of Life among Female University Students in Dammam District: Is Internet use related? *Journal of Family & Community Medicine*, 25(1), 20. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29386958/>

Moritz, A. R., Marques-Pereira, E., Pereira-de-Borba, K., Clapis, M. J., Gryczak-Gevert, V., & Mantovani, M. D. F. (2016). Quality of Life of Undergraduate Nursing Students at a Brazilian Public University. *Investigacion y Educacion en Enfermeria*, 34(3), 564-572.

World Health Organization. (2012). *WHOQOL: Measuring Quality of Life*. <https://www.who.int/tools/whoqol>